

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve poljvari“ Mr. Pol.

— Uredništvo i odpravništvo nalazi se: CORSIA STADION N. 12. —

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Priposlana se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Ognjal od 8 redaka stoji 60 novč. za svaki redak više 5 novč.; li u slučaju opetovanja uz pogodbe sa upravom. Novci se šljku poštarinom *napuštom* (saasno postale) ima, prezime i najbližu poštu valja točno naznačiti. Komu list ne dodje na vrijeme, neka to javi odpravništvu u otvorenu pismu, za koje se na plćku poštarine, ako se izvana napislo: »Reklamacio«. Dopisnik ne vraćaju ako se li ne tiskaju. — »NAŠA SLOGA« izlazi svakog četvrtka li u cijelom arku. Novci li pisma šalju se na uredništvo li odpravništvo. Nabljgovani listovi se na prćku. — Pradplata u poštarinom stoji 5 for., za seljake 2 for. na godinu. Razmjerno fr. 250 na za pol godine. Izvan caravine više poštarina. Na malo li br. 5 novč.

Istra u proračunskoj razpravi.

IV.

Posljednji smo krat uvidili, kako je zastupnik Niemac g. Suoss nastojao oprati svoje liberalne (?) drugove iz Istre t. j. one koji su bili izravno izazvani, one koji su mogli odmah na obtužbu g. Vitezića odgovoriti. Oni su to — kako rekosmo mimošli — uvidjajući i sami, da je uzaludna svaka borba proti nepobitnim činjenicam. Izravno obtužena bijaše naša domaća vlada, koja je izravno podčinjena ministarstvu nutarnjih posalah. Za nju je nešto odgovorio ministar—predsjednik g. Taaffo — o čemu ćemo kasnije progovoriti. — Posredno obtuženi jesu skoro svi c. k. i svi zemaljski činovnici. Za ove odgovaraju dotični njihovi predstojnici; za ove odgovorilo je — kako je najbolje znalo — domaćo, protivno nam novinarstvo.

U prvom redu bio je dužan odgovoriti organ porečke konsorterije, skutoñoša talijanskih zastupnikah domaćeg i bečkog sabora, časopis »Istria«. On se pustio u dvojbenu, u svojju borbu sa poznatom samo njomu drzovitošću. Posvetio je Vitezićovu govoru uvodni članak pod naslovom: »U bečkom parlamentu«. Da vide naši čitatelji, i u obće svatko, koji je nopristran s kakovini protivnici imadomo mi u Istri posla, držat ćemo se koliko moguće ročnog članka porečke »Istria«. Navadjajući o čemu se u taj par u carevinskom vćeu radi, kaže »Istria«, »da nastoji svaki govornik progovoriti, ako ne za drugo, a ono da opravda svoje poslanstvo pred svojim izbornici ili još češće pred svojom svojtom, kaneč tim privojviti si narod, koji rado pristaje uz

ono, koji znadu dulje i jače, ne umovati, nego čovrljati i to samo da govore. Među svimi takovimi odlikovao se osobito dr. Vitezić. Govorio je skoro dvie ure, nemareč što su se dugočasili njegovi drugovi, nemareč za opomenu predsjednika. Nu treba tako, samo da prosti puk može po tomu oieniti i pljaskati. Velimo to, jer je u prodjašnjoj sjednici preporučio ministru Taaffo—u, da dignu zabranu »Pozara« revolucionarnoga zagrebačkoga lista, rad kojeg je učinio ministar opazka, koje su isto što i ulcor. Dakle, dođim se c. k. činovnik, kakav je Vitezić, nabacuju otrovom proti Talijanom, hoće da pokrije plaštem snosljivosti revolucionarno tožnje hrvatskoga lista. Eto pravdoljubivosti neke gospode, a tu je na mjestu opotovati: »ab uno disce omnes« (kakav jedan takvi svi).

«Obzirom na ono što je rekao Vitezić, donosimo izvadak. Iz njega se vidi, da je Vitezić pobrao sve što se je kroz godinu danah pisalo u javnih slavenskih listovih, tiskanih u Trstu, Ricci, Ljubljani, Zadru i Zagrebu. Ni više ni manje. Iskrono govoreč, to je promalo za zastupnika, koji drži nešto do sebe. Gubi na svojem, kazao mu je zastupnik Suess, a mi mu opetujemo.»

Sada nabrja »Istria« u šestnajst točakah sve glavnije momente Vitezićova govora. U njih neopaža ona ništa drugo van proste tužbe, klevete, ogovaranja i denuncijacije. Porečki časopis nije ipak bio kadar niti jednu od tih denuncijacija pobiti; njezini se urednici valjda nedostoje, kane ni njihovi patroni, odgovarati na »kolekalkva čovrljanja« g. Vitezića. Oni misle, da je dostatno ako tomu

tobožnjomu čovrljanju par neslanih doskođicaah prišlju. Njih li njihove čitatelji zadovoljava — bar prividno — ako na sve pravedne obtužbe ramanom zakronu. Očekivat se svakako moralo od pristojnoga časopisa, da će činjenice g. Vitezića pobiti ili njim bar oštricu okrnjiti. Ono što nije pošlo za rukom g. Vidulichu li njegovim drugovom u Beču, moralo bi bilo iđi gg. urednikom Istria, koji su imali dosta vremena, da govor g. Vitezića prouče, da si sve potrebite podatke pribave; nu njim bijaše laglji posao, sve činjenice denuncijacijami proglasiti, jer to nije koštalo nikakva truda a k tomu nisu se mogli inače iz škripca izvudi.

Žalostno je zaisto što je naša Istria šestnajst obtužbah u govoru g. Vitezića, nu žalostnije je svakako, što noima duše, koja bi te obtužbe opravvzla, pobila. Porečki prvaci li njihovo glasilo učinili bi bili veliku uslugu istoj carskoj vladi, da bar nešto naveđu u vlastitu obranu. Carskoj vladi bijaše zaisto težko pri sreću slušajući ona nedjela njezinih činovnikah a videći se ostavljeni li od onih, koji su ta nedjela izazvali ili podupirali. G. ministar—predsjednik Taaffo bio bi doista zahvalan li Vidulichu li njegovoj svojti, da su mu priskočili u pomoć li da ga nisu prisilili očitovati, da će dati stvar iztražiti li neredom ako jih imade na put stati. Tuj vam je bila gospodo zgoda g. ministru kazati, da lih neredah li nezakonitostih noimade, da si je sve to g. Vitezić iz prsta izsisao, da je narod sa postojećim stanjem u Istri zadovoljan, da se svuda li napram svakomu u Istri vrši najtočnije zakon li pravica, itd. Nu ni toga ne mogoste kazati, jer niste imali

niti čete imati, protudokazah činjenicam g. Vitezića.

Nas neboli glava, da li je g. Vitezić svoje obtužbe snabrao iz privatnog izkustva ili iz novinah, tiskanih gdje mu drago na svietu. Na slično doskođice osvrnut će se neizkusno diete, nu zdravo misleći čovjek, odgovorit će Vam, da mu je svojedno, bio izvor govoru g. Vitezića gdje mu drago, gercio u podatke za svoje obtužbe u zagrebačkih ili zaderskih novinah, to ne mienja na stvari ništa, samo ako su one činjenice osnovane, istinite. A vi toga gospoda porečka niste, niti možete zanijekati, dakle priznajte to šuteći i sami; vi čutite moć riječi Vitezićeve, vi se pod njom savijate kano crv pad petom pa si pomažete kano li diete, koje, misleć, da ga nitko nevidi, sakriva si ručicami oči.

Gospodinu dru. Viteziću nije trebalo govoriti u državnom saboru niti da si narod prikupi, niti da mu isti pljeska. Vi znadete i sami, da naš zastupnik uživa povjerenje svojih biračah koliko jedan po jedan od zastupnikah; znadete dobro, da njemu nije do pljeskanja, dolazilo ono sa bečke ili porečke galerije, na što vi toliko računate. On je govorio u potpunom osvjedočenju, da vrši najsvetiju dužnost napram zemlji li narodu koji zastupa. Nije li tomu tako, a vi nam dokazite, pa ćemo vam drage volje vjerovati.

DOPISI.

Iz Opatije početkom maja. Veoma mi je žao, da nisam mogao izkazati poslednje čisti vrlomu domoljubi, prerano umrvšemu Matu Skočaniću. Smatram to ne samo prijateljskom nego upravu domoljubnom dužnostju; jer je on slavio dužnosti pra-

PODLISTAK.

Dva samonka pisca na otoku Krku.

(Konac.)

Prva knjizica ima naslov: »Liber od uspomene činjaha«. Početak glasi: »Ja« Paval Bogović opisah za uspomenu vičnju Jimati pred oči onih, koji pojdoše iz ovoga svita na vikovima; ma ne sve od ove plovanije, nego nike poglavite, a navlastito od sela Bogović — onih li one, ki se oževiše, kada li kamo.

Tako moj predragi štioče! prošim te, da mi prostiš, ako san što zahodio mojoj mlahavosti. Ti upravi po tvojoj mudrosti, a kada budeš štiti li mene Pavla Bogovića, častnoga (upliv glugoskih knjigah) seljaka, da se budeš spomenuli, li ča budeš od Boga želit, da ti se dostoji udiliti. I da si mi zdrav!

Već ovaj predgovor pokazuje, da Pave pozna stare dalmatinske pisce.

*) Svi su citati verno priobćeni: jedino sam interpunkcije li pravopis promienio, a koji put li koji oblik, kada sam opazio, da je to »lapsus calami«. Ja nisam tumačio talijanizma, pošto će li onako biti razumljivi čitateljem »Naše Sloge« po Istri li otocli.

Pave se nije držao onoga, što je obećao, jer je zablježio vrlo malo viendaniju li umrljib; veđ dio knjizice jest samo nastavak pripovjedaanja, kuko je sagradžac, bila nova plovanska crkva u Dubašnici. Druga knjizica ima naslov: »Pisanja od Uspomene. Spisatelj Paval Bogović, pohodjilac»

Treća knjizica ima veći format li različiti sadržaj. I ovdje je predgovor, sličan onomu prvomu. Početak glasi:

»Pridgovor od mene Pavla Bogovića. Onom ki bude štiti, poklon ipozdravljenje. Na dalje čitam tu: »ne pišem za ljudi naučni, niti za gospodu naučnu, niti za Latini, ni za Talijana, nego za pastiri li za težake.»

Najprije govori Pave o revoluciji g. 1848. Evo, kako to on živo opisuje: »Budući da u letu 1847. vladaha se cesarstvom Ferdinandom prvi, a s crkivom vladaha Pio deveti. Budući da u miru cesar Ferdinandu vladaha u Beču, ale nepravednos, koja bijaše u zemlji cesarskoj tako, da mnogi silu podoznosti nemogu. Tako smutiše se narodi i mnogi, a navlastito Italijani i sve kraljevstvo od Ungarije, li u jistomu Beču. Tako su Talijani učinili rebelion, tako da su od svih gradli bill iztrani Todeški; samo bijaše ostala Mantova li Verona u ruke cesarove. A biše u to vreme cesarski general Radečki, koji vladaha za son vojskon austriljačkon. All udvignul bi vojsku Alberto, kralj od Sardinje li došal na pomoć

Italiji. All vidići cesar Ferdinandu veliku amutnju li svomu kraljevstvu, li u istomu Beču, bijaše uslovian li Inzbruk pobignut. Tako čitaha kusticlon li cesar potpisaha republiku monetaku; all vidići niki od Avstrije kunjada Ferdinandova za uzdignuti za cesarski stolon, čini Ferdinandu zručiti kraljevanja, a sina čini za cesna cesarstva bečkoga Frančišku Josipa prvoga komu bijaše cesar od velike Rusije posao na pomoć sto iljada vojske za osvojit zemlju od Ungarije, na koju oda svih stranah udarihu li na silu ju osvojihu miseca kolovoza. Tako su li Menecl bill obainuti s veliku vojsku austriljačku, pret koju bijaše general Radečki; od koga grada general, vladavci li poglavice podvinuše svoje blago li pogiboše u tujoj zemlji, a Mneclini spodaše grad li oružje Radečku, tako da svi rebelionisti bihu ostali predobiti na 28. augusta 1848.»

Iza toga opisuje Pave dvie nesreće, koje se dogodih na moru. Vriedno je, da ga pustimo li ovdje govoriti: »Vračan sa na dogode, koje se dogodihu na otoku od Veje godine 1848. osmi dan posli nedlje slavoga uskrštenja, all i mal vazanj, na 15 miseca aprilja. U konu jutru za rana se mnogi iz dobrinske plovanije ustali iz svoje kuće, a nisu se povratili drugo domi svojoj. Među njima bijašu dva od vrbansko plovanije, a tri od Dubašnice. Od ovih trih jedan se bljaše škupatal. U Solini dobrinskoj svi se bihu

ukrcali u jednu braceru parun Antona Leonić li njegovi pajdaši. U koju barku ukrcali su se svih broja 60, tako da se je barka množta uapnila, da jih ni nositi ni mogla. Iz Soline zavezeli se u kanal od Crkvenice. Na polovicu od kanala prisrnu vitar, makuu njim jidro z jedne na drugu stranu iznasnada, prevrnu se barka, zasu se ljudi u to črno more. Ma budući bila bracera krcata ljudi, uhitili se jedan drugoga. Ono klupko ujeno se zagušilo, a bilo je viditi ploveče klohuhi, bajtine li lonbrele li ostalu odorinu: rekao bi da se je onidka grad utonuo. A bila je doba dneva: jedanaesta ura. Iz Crkvenice niko opazio, da se je barka prevrнула, pak su skočili što brže mogaše, zajedno na pomoć, all zaludu bijaše, kada jih more veđ ito pojlo biše. A da bi bilo viditi tugu naroda! Kih živih dostignuli 13, a mrtvih teles 26; a drugi ostaše u more, za kojih se nigda neznase. Međ onimi živimi škupula se jedan Dubašljan, a 2 bihu se izgubila; meju kima bijaše moj dragi domoroditelj, kunpar li prijatelj moj dragi Paval Bogović, za koga se ja li sada plačem, jerho smo u našemu selu slavna žlovljka izgubili. A 26 teles od mrtvi, koji su na rekuper uhitili li na žal pod Crkvenicu jednoga za drugin požali na kraj mora rastali; a iz ženo noseće, iz nje diete izparali ter su ga jistomu mlistu pokopali, a bijašu svi od plovanije dobrinske, a

